

МУЗЕЈ ПРИМЕЊЕНЕ УМЕТНОСТИ

Оснивање Музеја примењене уметности у Београду 7. XI 1950. године са задатком да прикупља, чува, проучава и излаже предмете и грађу који приказују развој примењених уметности и уметничког занатства са подручја културне делатности српског народа значило је тада употпуњавање музејске мреже у Србији и унапређење музеологије стварањем специјалних музејских установа. Изванредно богато културно наслеђе српског народа са специфичним историјско-стилским и ликовним карактеристикама било је до оснивања овог Музеја изван систематске заштите и научне обраде од стране једне специјализоване установе са стручњацима одређеног профила.

Према одређеној концепцији и програму изграђена је и првобитна организациона схема Музеја са два одељења: научним и општим. У оквиру ових одељења формиран су самостални стручни сектори и службе. Током првих десет година рада Музеја развијали су се и сви стручни сектори и службе што је довело до мењања његове унутрашње структуре. Из научног одељења, које је остало основно и матично одељење Музеја, са шест самосталних сектора, издвојена су као нова: одељење за просветни рад, пропаганду и изложбе; одељење библиотеке и документације; техничко-препараторско одељење са радионицама и опште одељење са администрацијом, рачуноводством и помоћним службама.

Самостални сектори у научном одељењу проучавају историјско-стилски развој и уметничку обраду појединих врста материјала и технику примењене уметности и уметничког обликовања у занатству и индустрији. Према секторима формиране су и одговарајуће збирке музејског материјала. Руководиоци појединих сектора у научном одељењу истовремено су задужени за све стручне послове везане за музејске збирке.

После оснивања Музеја први задатак био је да се организује прикупљање материјала, који по својим уметничким и културно-историјским вредностима спада у област интересовања ове установе. Зачетке музејских

збирки представљало је неколико десетина предмета добијених на основу реституције културних добара после другог светског рата, а већ прве године своје активности Музеј је добио богату колекцију (око 3.000) предмета уметничког занатства и примењених уметности насталих у време између XIV и XIX века. Ову колекцију је Музеју уступила породица нашег познатог сликара и графичара Љубе Ивановића, који је био велики љубитељ и сакупљач тог материјала.

Прикупљање предмета за збирке и одговарајуће документарне грађе управљено је првенствено на материјал са српског националног и културног подручја. Али, као упоредни студијски материјал и ради заштите, прикупља се и материјал пореклом из разних европских и ваневропских земаља. Набављање музејских предмета врши се углавном путем откупа, али је изванредно број добијен и као поклон од Комисије за културне везе са иностранством, Народног музеја, Етнографског музеја, Завода за заштиту споменика културе Србије, Скупштине града Београда и од приватних лица. Систематско и брзо попуњавање музејских збирки показало је оправданост и потребу постојања овог Музеја, чије збирке данас броје више од 9.000 предмета, од којих су неки од изванредне и уникатне културно-историјске и уметничке вредности.

Напоредо са збиркама научног одељења стваране су и збирке, односно фондови документарног карактера: фототека, хемеротека, централни каталог и архив Музеја.

Да би се омогућила стручна и научна обрада музејских збирки, као и праћење савремене литературе из области примењене уметности, формирана је стручна библиотека, која је због специфичности свог фонда стекла знатан број корисника међу научним радницима и другим стручњацима изван Музеја.

Већ прве године рада Музеја организована је техничка служба за конзервацију и заштиту музејских предмета, и то првенствено радионица за оправку стилског намештаја.

Само годину дана од оснивања, децембра 1951. године, Музеј је отворен за публику првом сталном изложбом, која је хронолошки приказивала развој примењене уметности у српским крајевима од XII до XX века. Задржавајући исту концепцију, тј. хронолошко и комплексно приказивање свих грана примењене уметности, 1958. године стална музејска изложба допуњена је новим материјалом, а за њену поставку коришћена су нова експозициона и музеолошка решења.

Поред сталне изложбе, која је због ограниченог простора сведена на најкарактеристичније експонате и допунски материјал, у Музеју се систематски ради на организовању тематских изложби. Овај вид музејске активности показао се вишеструко корисним. Прво зато што је упућивао на истраживање и обраду материјала делимично или потпуно неиспитаног и непознатог, а затим што је рад на овим изложбама редовно обогаћивао збирке новим предметима. Тематске изложбе којима је претходно дужи студијски и научно-истраживачки рад биле су следеће: Историјски развитак српске рукописне и штампане књиге, 1952. године; Уметничка обрада метала у Србији од XII до XX века, 1953. године; Исламски рукописи из југословенских колекција, 1956. године; Уметничка обрада метала народа Југославије кроз векове, 1957. године; Уметнички вез у Србији од XIV до XIX века, 1960. године; Орнаменти фресака из Србије и Македоније од XII до средине XV века, 1961. године; Уметничка шкриња у Југославији од XIII до XIX века, 1962. године и Стилски развој кућног сата кроз векове, 1964. године.

Осим ових организоване су и тематске изложбе које су приказивале савремено стварање у појединим гранама примењене уметности, као што су: Савремена југословенска керамика, 1954. године; Уметност у индустрији, 1961. и Савремена југословенска таписерија, 1963. године.

Поводом десетогодишњице смрти сликара Љубе Ивановића у Музеју је 1956. године постављена меморијална изложба, која га је приказивала као љубитеља и сакупљача радова примењених уметности и уметничког занатства.

Повремено публици је стављан на увид и остали материјал из музејских збирки преко појединих стилских целина приказаних у виду тематске изложбе. То су биле: Изложба предмета исламске уметности, 1962. и Изложба стилова XVIII века, 1964. године.

Изложбена активност Музеја проширена је изван музејских изложбених галерија организовањем прве покретне изложбе дидактичног карактера на тему: Производња и уметничка обрада стакла кроз векове. Пошто је у питању покретна изложба, то су оригинални експонати замењени фотографијама и колор-дијапозитивима уз одговарајуће легенде.

Негујући узајамну сарадњу, Музеј је вршио размену изложби са музејима у земљи, и то: са Музејом за умјетност и обрт у Загребу, са Народним музејем у Љубљани, са Галеријом Матице српске у Новом Саду, са Градским музејом у Сарајеву и са Етнолошким музејом у Скопљу. Са изложбом „Уметничка обрада метала у Србији од XIII до XIX века“ Музеј је гостовао у аустријским градовима: Бечу, Грацу и Клагенфурту.

Изложбена галерија Музеја често је била уступана уметницима за изложбе из области примењене уметности, а када је било слободних термина издавана је и другим корисницима за организовање изложби.

Напоредо са изложбеном активношћу Музеј развија и своју издавачку делатност. За све изложбе научног карактера издавани су каталози који поред уводног текста, у коме се историјски и стилски третира одређена тема, садрже каталожку обраду експоната и већи број репродукција. У ову групу каталога долазе следеће публикације: Музеј примењене уметности — Осврти на примењену уметност у Србији кроз векове, 1951; аутори — Мирјана Ђоровић-Љубинковић и Борђе Мано-Зиси; Ручкописна и штампана књига — Историјски развитак српске рукописне и штампане књиге, 1952; аутор — Борђе Сп. Радојичић; Уметничка обрада метала — Прилог проучавању обраде метала, 1953; аутор — Бојана Радојковић; Die Künstlerische bearbeitung des Metalles in Serbien vom XI — XVIII Jahrhundert, 1955; аутор — Бојана Радојковић; Исламски рукописи из југословенских колекција, 1956; аутор — Загорка Јанц; Уметничка обрада метала народа Југославије кроз векове, 1957; аутори — Иван Бах и Бојана Радојковић; Уметнички вез у Србији од XIV до XIX века, 1959; аутор — Добрила Стојановић; Умјетничка шкриња у Југославији од XIII до XIX столећа, 1960; аутор — Верена Хан; Орнаменти фресака из Србије и Македоније од XII до средине XV века, 1961; аутор — Загорка Јанц; Кућни сат — стилски развој кроз векове, 1964; аутор — Верена Хан.

За остале изложбе издавани су стручни каталози мањег обима. То су: Савремена југословенска керамика, 1954; аутор — Ружа Лончар; Љуба Ивановић као сабирач радова примењене уметности, 1956; аутор — Нада Андрејевић-Кун; Уметност у индустрији, 1961; Савремена југословенска таписерија, 1963; аутор — Добрила Стојановић; Први дечији октобарски салон, 1964; аутор — Срето Бошњак.

У програму издавачке делатности Музеја налазе се и стручне публикације популарног карактера. Прва таква публикација је Производња и уметничка обрада стакла кроз векове, 1965. Њен је аутор Ружа Гајић.

Од 1955. године Музеј издаје као своју редовну годишњу публикацију Зборник, у коме се објављују расправе, чланци и грађа из области примењене уметности. Досад је изишло осам свезака Зборника.

Просветни рад и пропаганда представљају посебан сектор делатности Музеја, која се одвија кроз више видова сарадње са одраслима и са омладином. У оквиру музејских изложби организују се стручна и информативна предавања, као и приказивање документарних филмова, затим стилске вечери и демонстрације техничких поступака при изради појединих врста материјала, нпр. керамике и плаката. Посебна пажња се посвећује раду са школском омладином при чему се узима у обзир наставни програм и узраст ученика. За старије разреде основних школа обрађен је циклус предавања на тему „Примењене уметности у Србији од XII до XIX века“, а за ученике гимназија — „Историјски развој стилова“. Предавања се одржавају у Музеју уз обавезно илустровање оригиналним музејским предметима или пројекцијама. Често се предавања допуњују и документарним филмовима.

Поред ових предавања Музеј је организовао и кружоке на којима су деца кроз практични рад упознавала технику рада и уметничко обликовање одређене врсте материјала. Такав је био керамички кружок за који су ученици показали велико интересовање. На њему су деца под руководством уметника — керамичара обрађивала глину, а кустос их је на предавањима с илустрацијама упознавао са историјским развојем примене и обраде керамике.

На плану сарадње Музеја са школама установљена је стална годишња смотра ученичких радова из области примењене уметности у Музеју као „Дечији октобарски салон“. Ова изложба је први пут организована поводом двадесетогодишњице ослобођења Београда и одржана је од 18. октобра до 8. новембра под називом „Први дечији октобарски салон“, чиме је обележен њен традиционални карактер.

Досадашњи рад овог Музеја развијао се у два главна смера: први је организовање стручног и научног рада у духу концепције и основних задатака, а други је јавна активност, повезивање са публиком кроз разне форме сарадње и пропаганде. Резултати овако усмереног рада Музеја представљају сигурне основе за његов даљи развој уз неопходно проширење и ујотпуњавање појединих стручних сектора и служби.

LE MUSÉE DES ARTS APPLIQUÉS

Le Musée des Arts Appliqués est fondé le 7 novembre 1950, avec une conception déterminée: rassembler, étudier et exposer des objets et des matériaux du domaine des arts appliqués dans des régions serbes.

Avec la fondation du Musée des Arts Appliqués commencent l'étude et la recherche systématiques dans ce domaine de l'héritage culturel du peuple serbe, qui a des qualités spécifiques, très caractéristiques, de style et historiques.

Les travaux de recherche muséologique et scientifique dans le domaine des arts appliqués et de la création industrielle sont basés et divisés d'après les structures technologiques et l'utilisation de divers matériaux. Ce sont des secteurs scientifiques indépendants avec des collections correspondantes. Le fond du Musée est constitué par la collection d'environ 3.000 objets de l'artisanat d'art du XIVe au XXe siècle, rassemblés par le peintre et graveur très connu Ljuba Ivanović.

En plus d'objets qui présentent l'héritage culturel du peuple serbe et qui sont réunis en collections en vue des études comparatives, le Musée rassemble et expose du matériel provenant d'autres pays de l'Europe et du monde entier. En outre la collection déjà très riche des objets originaux muséologiques, est accompagnée d'une documentation du domaine des Arts Appliqués avec photothèque, hémérothèque et bibliothèque.

La majeure partie d'espace dans le Musée est consacrée à l'exposition permanente qui présente chronologiquement le développement des Arts Appliqués du peuple serbe depuis le XIIe jusqu'au XXe siècle. En dehors de cette exposition qui est constamment complétée par de nouveaux objets, le Musée a développé une grande activité portant sur des expositions périodiques avec des thèmes suivants: Le développement historique des manuscrits et livres imprimés serbes; Les Métiers d'art sur métal en Serbie du XIIe au XXe siècle; Travaux sur métal des peuples Yougoslaves durant des siècles; La broderie d'art en Serbie; Le coffre d'art en Yougoslavie du XIIIe au XXe siècle; Les manuscrits islamiques dans les collections yougoslaves; L'ornementation des fresques en Serbie et en Macédoine jusqu'à la moitié du XVe siècle; Le développement des styles de l'horloge durant les siècles; La tapisserie yougoslave contemporaine; L'art dans l'industrie etc.

Parallèlement avec ses expositions, le Musée a développé l'activité de l'édition. Toute exposition sur un thème donné est accompagnée par des catalogues, qui, en plus du texte d'introduction donnent aussi les commentaires des objets exposés ainsi qu'un grand nombre de reproductions.

Depuis 1955 le Musée édite le Recueil annuel des travaux du domaine des arts appliqués. Jusqu'à présent huit numéros ont paru.

Les activités d'enseignement et de propagande sont confiées aux secteurs particuliers du Musée des Arts Appliqués, une attention particulière est consacrée au travail avec la jeunesse scolaire. Depuis 1964 une revue des travaux des élèves d'écoles primaires est organisée tous les ans. Cette revue porte sur leurs travaux du domaine des arts appliqués et porte le nom du „Salon d'octobre des enfants”.

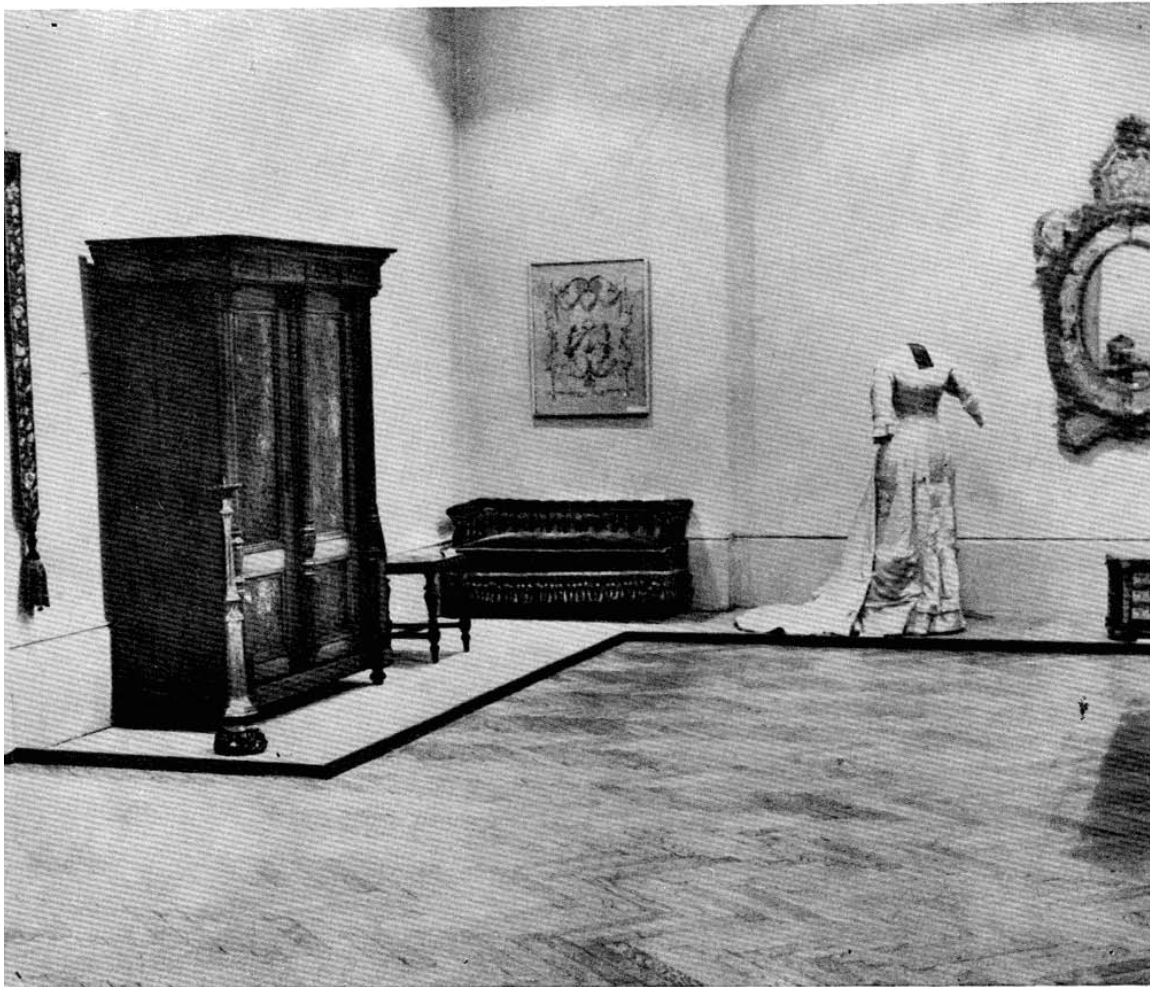
ТАБЕРНАКА ИЗ XVIII^О ВЕКА.

UN TABERNACLE DU XVIII^О SIECLE.

ПОВРЕМЕНА ИЗЛОЖБА „ОД РОКОКОА
ДО СЕЦЕСИЈЕ“.

UNE EXPOSITION TEMPORAIRE „DU RO-
COCO A LA SECESSIONS“

БЕЗЕНА ИКОНА ИЗ XVI БЕКА.

UNE ICONE BRODÉE DU XVIe SIÈCLE.